

Borås kommun

Boras.stad@boras.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Fristadskolan 7-9

i Borås kommun

Tillsyn i Fristadskolan 7-9

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Borås kommun under hösten 2016. Fristadskolan 7-9 besöktes av Skolinspektionen mellan den 27-29 september 2016 samt den 20 oktober 2016.

Måluppfyllelse och resultat

Kunskapsresultat

Skolverkets statistik visar att 81 procent av eleverna i årskurs 9 vid skolenheten uppnådde kunskapskraven i samtliga ämnen läsåret 2015/16. Andelen är högre än rikets genomsnitt på 74 procent. Resultatet är något lägre än läsåret 2014/15 då 82 procent av eleverna i årskurs 9 vid skolenheten uppnådde kunskapskraven i samtliga ämnen. Vad beträffar skillnaden mellan olika ämnen visar statistiken att måluppfyllelsen varierar mellan som högst 100 procent i ett flertal ämnen och som lägst 93 procent i ämnet idrott och hälsa.

Det genomsnittliga meritvärdet vårterminen 2016 var på Fristadskolan 231,4 att jämföra med rikets genomsnitt som var 224,1. Flickornas genomsnittliga meritvärde var 241,7 och pojkarnas 220,1.

Av de elever som avslutade utbildningen vid Fristadskolan läsåret 2015/16 var 91 procent behöriga till yrkesprogram och estetiska program på gymnasieskolan. Till samhällsvetenskapsprogrammet, ekonomiprogrammet och det humanistiska programmet var 86 procent behöriga. Till det naturvetenskapliga programmet var 87 procent behöriga. En större andel flickor än pojkar blev behöriga.

Trygghet och studiero

Skolinspektionens enkät som genomfördes inför tillsynen med elever som gick i årskurs 9 våren 2016 på Fristadskolan 7-9 visar att 39 av 107 svarande elever upplever att de inte har studiero på sina lektioner, 43 elever har svarat att andra elever stör ordningen i klassrummet och 17 elever tycker inte att lärarna ser till att det är studiero på lektionerna.

Skolinspektionens enkät som genomfördes bland pedagogisk personal våren 2016 visar att ett flertal pedagoger inte tycker att det är studiero på lektionerna samt att en stor del av lärarens tid går till att upprätthålla ordning i

Beslut

2017-02-03

3 (39)

Dnr 43 - 2016:4686

klassrummet. Enkäten visar också att ett flertal lärare inte tycker att det är en trygg miljö för eleverna och att det finns elever som inte känner sig trygga.

Skolans egen enkätundersökning som redovisas i "Fristadskolans Likabehandlingsplan, Plan mot diskriminering och kränkande behandling, 2015-2016" visar bland annat att 91 procent av eleverna känner sig trygga på skolan och 80 procent av eleverna uppger att de tycker att pedagogerna på Fristadskolan är bra på att skapa en arbetsmiljö i klassrummet som ger eleverna förutsättningar att lära sig. Vidare visar kartläggningen att 15 procent av eleverna upplever sig kränkta i skolan, eleverna uppger att kränkningar sker ibland eller sällan, 27 procent av eleverna upplever att Fristadskolan är dålig på att förhindra att elever blir utsatta för kränkningar av andra elever/vuxna och 32 procent upplever att vuxna inte är bra på att säga ifrån till elever som kränker andra elever.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande vid vite	2017-09-29
2. Extra anpassningar och särskilt stöd	Föreläggande vid vite	2017-09-29
3. Bedömning och betygssättning	Ingen brist konstaterad	
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande vid vite	2017-09-29
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	Föreläggande vid vite	2017-09-29
6. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	
Ytterligare brister	Föreläggande vid vite	2017-09-29

Sammanfattande bedömning

Tillsynen visar att det finns allvarliga brister vid Fristadskolan 7-9 som huvudmannen Borås kommun tillsammans med rektorn måste åtgärda så att bestämmelserna i skollag, läroplan och övriga författningar följs.

Skolinspektionens tillsyn visar att det finns brister i skolenhetens målinriktade arbete mot kränkande behandling och med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Elever och lärare ger uttryck för att det finns elever som inte är trygga i skolan bland annat då det finns en rädsla för äldre elever och det finns elever som utsätts för kränkande behandling. Skolan har visserligen vidtagit åtgärder för att komma till rätta med elevers otrygghet, men de har inte varit tillräckliga för att alla elever ska tillförsäkras en trygg skolmiljö. Därtill framkommer att det på vissa lektioner är bristande studiero på grund av att elever stör andra elever på olika sätt utan att lärare kan komma tillrätta med situationen. Ytterst allvarlig är situationen för eleverna som valt att läsa förstärkt svenska och engelska som språkval (FSE). Tillsynen visar

dessutom att innehållet i FSE-undervisningen inte motsvarar författningarnas krav.

Tillsynen visar också att alla lärare inte tar hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande i undervisningen eller ger elever ett aktivt lärarstöd på ett sådant sätt att alla elever får möjlighet att utvecklas utifrån sina förutsättningar. Även här är bristerna mest framträdande under språkvalet förstärkt svenska och engelska (FSE) och tillsynen visar att dessa har förelegat under en längre tid. Rektor och lärare är medvetna om detta men tillräckliga åtgärder har inte vidtagits för att komma tillrätta med situationen.

Vidare visar tillsynen att rektorn inte ser till att eleven ges särskilt stöd på det sätt och i den omfattning som är nödvändigt för att eleven ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Elever som utreds och bedöms vara i behov av särskilt stöd får inte alltid det särskilda stöd, eller stöd i den omfattning, som utredningen visar att eleven är i behov av. Lärarna ger uttryck för att detta har bidragit till en försämrad studiero i klassrummet och att mycket kraft går då till att skapa ordning och reda.

Skolinspektionens tillsyn har också visat att elevhälsan inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande och på det sättet bidrar till miljöer som främjar elevernas lärande. Detta trots att det finns en problematik på skolenheten med bristande studiero och kränkande behandling liksom otrygghet bland eleverna och en studiemiljö som inte gynnar elevernas kunskapsinhämtande.

Skolinspektionen ser allvarligt på de konstaterade bristerna. Flera av dem är sådana att de fått, eller riskerar att få påtagliga konsekvenser för eleverna vid skolan. Av skäl som utvecklas nedan har Skolinspektionen förenat flera förelägganden i detta beslut med vite. Borås kommun måste vidta kraftfulla åtgärder för att alla elever på Fristadskolan 7-9 ska få en utbildning i enlighet med kraven i skollagen och läroplanen samt andra författningar.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Borås kommun att vid vite av 1 000 000 senast den 29 september 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som påtalats i verksamheten.

Om Borås kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömmande av vitet.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Lärarna ska ge eleverna ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att eleverna inte ges ett aktivt lärarstöd under språkvalet FSE.

Utredningen visar att FSE-lektionerna inte är strukturerade på så sätt att lärare genomför undervisningen utifrån tydliga mål och syften. Det framgår att lektionerna i huvudsak används till att eleverna ska arbeta med uppgifter som de fått med sig från den ordinarie undervisningen i svenska och engelska, men att eleverna på lektionerna även kan arbeta med det de ligger efter i andra ämnen eller läsa på inför prov. Elever berättar att de tycker det är otydligt vad de ska arbeta med under FSE-lektionerna och att det råder oklarhet kring vad målet och syftet med FSE-lektionerna är, exempelvis vet inte eleverna om det de gör på dessa lektioner har betydelse för betyget i ämnena svenska och engelska. Lärare bekräftar denna bild. Otydligheten i vad lektionerna ska användas till och den bristande strukturen i undervisningen innebär, enligt Skolinspektionen, att undervisningen inte lever upp till de krav på ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd som ställs i författningarna. Av såväl elevers som lärares uppgifter framgår också att det ofta är stökigt på FSE-lektionerna och att detta medfört att lärarna har svårt att anpassa undervisningen eller ge det aktiva lärarstöd som eleverna i gruppen behöver under dessa lektioner; lärare berättar exempelvis att det ofta tar mycket lång tid att få igång dessa lektioner på grund av den stökiga miljön och elever beskriver att lärarna inte klarar av att ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar på grund av den bristande studieron. Enligt elever, lärare och specialpedagog är elevgruppen för stor för att en lärare ska klara av den. Även i detta avseende brister således det aktiva lärarstödet under nämnda lektioner. Problemen i FSE-gruppen har förelegat under en längre tid, enligt specialpedagogen och elever under flera års tid.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. Enligt skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av

läroplanen framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärarens ledning, såväl i helklass som enskilt. Lärarna ska sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.

Utredning

Elever i årskurs 9 uppger i intervju att det finns lärare som inte ger ett aktivt lärarstöd under lektionerna. Det gäller, enligt eleverna, framförallt när de har språkvalet FSE. Eleverna säger att det inte genomförs några strukturerade lektioner i FSE och att de inte får information om vad målet/syftet för lektionerna är. Enligt eleverna ska de ha med sig egna uppgifter från ämnena svenska och engelska till FSE och att de även kan arbeta med det de ligger efter i andra ämnen eller läsa på inför prov. Detta bekräftas av lärarna som säger att det är det eleverna arbetar med på sina ordinarie lektioner som de ska ta med sig till FSE och att det är dessa mål eleverna ska arbeta med. Eleverna säger att de inte vet om det de gör under FSE-lektionerna påverkar betyget i svenska eller engelska och de är osäkra på om lärarna som undervisar eleverna i FSE pratar med lärarna som undervisar i svenska och engelska och delger dessa lärare vilka kunskapskrav de sett att eleven nått i FSE. En elev uppger att hen inte visste att hen skulle skicka in uppgifterna från FSE till läraren i svenska för att få uppgiften bedömd av svenskläraren. Eleverna säger att lärarna inte klarar av att ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar på FSE-lektionerna eftersom det ofta är stökigt men även för att läraren är otydlig med vad de ska arbeta med.

Eleverna uppger att eleverna inte lyssnar på den undervisande läraren under FSE-lektionerna och att lärarens lektionsstart ibland tar 40 minuter då läraren ofta blir avbruten och får tillrättavisa elever som tjarar. Eleverna beskriver att de är mellan 25-35 elever (antalet varierar i de olika intervjugrupperna) i samma grupp med en lärare som inte klarar av att hantera gruppen. Eleverna skriker, läraren skriker, elever bankar på bänkarna och andra elever bankar på klassrumsdörren, säger eleverna. Lärarna får tjata på eleverna men det hjälper inte och så har det varit sedan årskurs 7, säger eleverna som går i årskurs 9. Ibland får man gå till eget klassrum och jobba för att det inte går att koncentrera sig och ibland sitter vi i korridoren eller i ett grupprum och jobbar, säger eleverna. Eleverna säger att man kan fokusera om man har med sig hörlurar, men att det är svårt att få hjälp eftersom lärarna har fullt upp med att tillrättavisa elever.

Även lärarna berättar att det finns brister i det aktiva lärarstödet på språkvalet FSE. Någon lärare berättar att de tidigare kunde anpassa undervisningen i mindre grupper men att de nu inte har de förutsättningar som krävs för att

organisera FSE i mindre grupper. Lärarna säger att det framförallt är en resursfråga och att det stora antalet elever i FSE-gruppen gör att det blir stökigt under lektionerna. Det blir enligt lärarna då svårt att anpassa undervisningen och ge eleverna det aktiva lärarstödet som krävs. Specialpedagogen bekräftar lärarnas bild och säger att problemen med FSE har pågått under sex års tid men att det inte är lärarberoende utan att det handlar om att pedagogerna har fel förutsättningar och att det är omöjligt för lärarna att kunna hantera FSE-gruppen. Specialpedagogen säger att en konsekvens av detta är att lärarna fått lägga mycket tid på enskilda elever som egentligen är i behov av särskilt stöd och att andra elever därför inte alltid fått det aktiva lärarstöd de har rätt till. Vidare uppger specialpedagogen att detta leder till en stressad situation för lärarna som leder till frustration och sjukskrivningar.

Rektorn uppger att det är olika från gång till gång hur det fungerar i FSE-gruppen. Ibland jobbar alla elever och ibland jobbar ingen. "Jag tycker att det saknas struktur där och det har jag pratat med lärarna om, det måste finnas en förutsägbarhet – att eleverna vet innan vad ska jobba med – så att det blir en tydlig struktur", säger rektorn. Rektorn har identifierat FSE som en av de svåraste grupperna de har på skolan och säger att det skulle vara önskvärt om svensklärarna och engelsklärarna undervisade sina egna elever i FSE men att resurserna inte räcker till för det.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Verksamheten vid Fristadskolan 7-9 i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera brister i undervisningen vid skolenheten som innebär att eleverna inte ges ett

aktivt lärarstöd under språkvalet FSE. Lektionerna är ostrukturerade och lärarna genomför inte undervisningen utifrån tydliga mål och syften. Eleverna uppfattar heller inte målen och syftet med FSE och ges inte tydliga beskrivningar och förklaringar om vad de ska arbeta med. Ett av skälen till det bristande aktiva lärarstödet är att det ofta är stökigt och bristande studiero på lektionerna (se mer under bedömningsområdet Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling).

Skolinspektionens utredning visar att rektorn och personal på skolenheten under en längre tid känt till situationen men att de trots detta inte har satt in adekvata åtgärder. Det är ytterst allvarligt att de elever som valt att läsa FSE som språkval inte ges möjlighet till den ledning och stimulans de behöver för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling i respektive ämne.

Bristerna som konstaterats inom detta område hör samman med bristerna på studiero (se bedömningsområdet Trygghet, studiero och kränkande behandling nedan) och undervisningen i språkvalet FSE (se området Ytterligare brist nedan). Bristerna har pågått under en längre tid, enligt några källor flera år. Det är högst sannolikt att bristerna under denna tid fått konsekvenser för eleverna och deras möjligheter att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Om de konstaterade bristerna tillåts fortgå riskerar de att även fortsatt få konsekvenser för eleverna. Det är angeläget att bristerna, liksom övriga nämnda brister, snarast rättas till. Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet ska förenas med vite.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolans lärmiljöer måste anpassas så att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås får stöd i form av extra anpassningar eller särskilt stöd. Skolan ska utveckla metoder för att stimulera och stödja tills åtgärderna får effekt genom att situationen för den enskilda eleven eller en grupp elever förbättras.

När skolans arbetssätt och arbetsformer inte är tillräckliga för att möta elevens behov ska en analys genomföras av hur skolan kan anpassa lärmiljöerna eller undervisningens innehåll och genomförande. Skolans svårigheter att möta elevens behov kan framkomma till exempel i undervisningen, genom resultat på nationella prov eller genom uppgift från eleven och dess vårdnadshavare. Lärare och elevhälsa ska oftast samråda för att kunna avge lämpliga insatser. Eleven och vårdnadshavaren ska vara delaktiga i detta. Det kan också handla om att skolan behöver förbättra sitt arbete med att hjälpa en elev med att planera och strukturera sina studier, färdighetsträning, specialpedagogiska insatser under en kortare tid, särskilda hjälpmedel eller utrustning och digital teknik med anpassade programvaror eller mer långvariga insatser såsom studiehandledning på modersmål eller regelbundna specialpedagogiska insatser såsom

regelbunden kontakt med en speciallärare. Huvudregeln är att särskilt stöd ska ges i elevens ordinarie grupp om inte detta visats vara olämpligt utifrån elevens behov. Insatserna ska utvärderas och korrigeras om de inte haft avsedd effekt.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8-12 §§ skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ska rektorn se till att eleven, oavsett ämne, ges sådant stöd på det sätt och i den omfattning som den enskilde eleven behöver, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte ser till att eleven ges särskilt stöd på det sätt och i den omfattning som är nödvändigt för att eleven ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Utredningen visar att elever som utreds och bedöms vara i behov av särskilt stöd inte alltid får det särskilda stöd, eller stöd i den omfattning, som utredningen visar att eleven är i behov av. Skälet till detta är, enligt elevhälsan och lärare, brist på resurser. Enligt elevhälsan och lärarna förekommer det att behov av särskilt stöd som en utredning visat på utelämnas från åtgärdsprogram, eftersom man vet att skolan ändå inte kan erbjuda stödet. Exempel på särskilt stöd som inte kunnat ges trots att utredningen visat att eleven behöver det är assistent och enskild undervisning. Trots att rektor i intervjun säger att hon tror att elever i behov av särskilt stöd får rätt åtgärder och att eleverna får ett bättre stöd nu än under föregående läsår, anser Skolinspektionen att utredningen i övrigt visar att så inte är fallet. Att elever i behov av särskilt stöd inte får det särskilda stöd de är i behov av strider mot författningarnas krav. Huvudmannen och rektorn måste se till att alla elever får

det särskilda stöd som utredningen visar att de behöver för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Rättslig reglering

I skollagen anges att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Vidare anges i skollagen att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska bland annat behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet enligt skollagen ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Utredning

Samtliga lärare som Skolinspektionen intervjuat uppger att resurserna inte är tillräckliga för att sätta in de åtgärder som utredningen visar att eleverna är i behov av. Lärarna uppger att det är resursbrist och att rektorn flyttar om resurser efter var behovet finns just nu, men att de då tas från ett annat behov som inte ersätts. Samtliga lärare uppger att det har hänt att de inte skrivit in de åtgärder som den pedagogiska kartläggningen visar att eleven behöver, p.g.a. resursbrist. Lärare säger att de var väldigt frustrerade förra läsåret, att de upplevde att det inte hände något trots att både rektorn och lärare förde fram till huvudman att de behövde mer resurser. Lärare ger flera exempel på elever som inte fått det särskilda stöd som specialpedagog, rektor och lärare i utredningen har bedömt att eleverna är i behov av. Lärare ger exempel på en utredning som visat att eleven är i behov av assistent och tidigare även haft assistent i årskurs 6 men där eleven inte får detta stöd. Lärarna säger att detta har bidragit till försämrade studiero i klassrummet och att mycket kraft går till att skapa ordning och reda. Lärarna uppger vidare att de bara skriver in de åtgärder skolan har resurser för att sätta in eftersom det inte finns pengar att sätta in det stöd som eleven behöver. Samtliga lärare säger att inte alla elever som är i behov av särskilt stöd får det stöd som de är i behov av.

Representanter från elevhälsan bekräftar lärarnas bild av att åtgärdsprogram ibland skrivs utifrån vilka resurser de har och inte utifrån vilka behov eleven har. När kartläggningen kommer in och elevhälsan ska diskutera vad eleven behöver så kommer inte de olika perspektiven fram, menar de. Representanter från elevhälsan uttrycker att vissa perspektiv och åtgärder ibland utelämnas eftersom det inte finns resurser att verkställa dem. Detta uppges få konsekvensen att elevens behov inte blir tillgodosedda. Specialpedagogen uppger att elevhälsan har signalerat detta till sin chef som säger att de förmedlat det vidare uppåt i förvaltningen. Specialpedagogen tror att även rektorn signalerat till sin chef att resurserna inte räcker för att sätta in det särskilda stöd som eleverna är i behov av för att nå målen.

Specialpedagogen säger att utredningen kan visa att en elev är i behov av ett särskilt stöd som de inte har resurser att tillgodose och att det har hänt att rektorn beslutat om att inte upprätta åtgärdsprogram p.g.a. att det saknas resurser att sätta in det stöd som utredningen visar att eleven är i behov av för att nå målen i skolan. Vidare uppger specialpedagogen att de på skolenheten skriver in de åtgärder i åtgärdsprogrammet som det finns resurser till snarare än de åtgärder som eleven behöver för att nå målen. Specialpedagogen säger att det finns exempel på utredningar som visat att elever varit i behov av mer enskild undervisning, men att skolan inte kunnat ge det i den utsträckning som utredningarna visat att eleverna varit i behov av. I matematik har vi en speciallärare så där fungerar det bra, men vi skulle behöva ha samma möjlighet till enskild undervisning även i svenska och engelska, utifrån de behov som utredningarna visat finns, men det har vi inte, säger specialpedagogen. Specialpedagogen säger att de har en svensklärare som frigiorts vissa timmar för att kunna ha små elevgrupper och träna läsförståelse men att det inte täcker behovet som utredningarna visar finns. Specialpedagogen säger att det finns elever som behöver särskilt stöd och att de skulle kunna nå målen om de fick det stöd som utredningarna visar att de är i behov av. Konsekvensen för eleverna är att de inte når målen för att de inte får särskilt stöd, säger specialpedagogen. Specialpedagogen uttrycker att inte alla elever på Fristadskolan 7-9 får det särskilda stöd de har rätt till. Många får särskilt stöd och det har blivit bättre men vi har lagt mycket resurser på några få individer som behöver mycket, vilket gjort att resurserna inte räckt till alla, säger specialpedagogen. Specialpedagogen säger att hon inte har något emot att utreda om elever är i behov av särskilt stöd men att hon inte ser syftet med att utreda om det inte leder till att eleverna får det stöd som de är i behov av. Specialpedagogen uppger att hon tycker att det är allvarligt när inte eleverna får det stöd de behöver, och att man hade sparat mycket ohälsa hos elever om man hade haft resurser att sätta in rätt stöd från början.

Rektor uppger att hon under vårterminen 2016 hade satt in andra åtgärder för elever i behov av särskilt stöd om hon hade haft mer resurser. Idag, uppger rektorn i intervjun, har de mer resurser. Rektorn uppger att hon tror att skolenheten ger eleverna i behov av särskilt stöd rätt åtgärder och att eleverna får ett bättre stöd nu än under föregående läsår. På Skolinspektionens fråga om det har fått konsekvenser för elevernas möjlighet att nå målen att de inte fått rätt stöd svarar rektorn att de elever som nu går i årskurs 9 inte når samma höga betygsresultat i jämförelse med eleverna som nu går i årskurs 8 eller de elever som slutade årskurs 9 under vårterminen 2016, men att hon inte vet om det beror på att de inte fått det särskilda stöd de behövt.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Fristadskolan 7-9 i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera brister i skolans arbete med särskilt stöd. Utredningen visar att elever som utreds och bedöms vara i behov av särskilt stöd inte alltid får det särskilda stöd, eller stöd i den omfattning, som utredningen visar att eleven är i behov av. Bristerna måste betecknas som allvarliga.

Det är högst sannolikt att bristerna – som drabbar elever som får betraktas som särskilt utsatta – under den tid de pågått fått konsekvenser för eleverna och deras möjligheter att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Om de konstaterade bristerna tillåts fortgå riskerar de att även fortsatt få konsekvenser för eleverna. Det är angeläget att bristerna snarast rättas till. Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet ska förenas med vite.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Rektorn ska se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Motivering till bedömning av brist**Bedömning**

Skolinspektionen bedömer att alla elever på skolan inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

Både elever och lärare ger uttryck för att det finns elever som inte är trygga på skolan och att det finns en rädsla hos elever i de lägre årskurserna för de äldre eleverna, trots att skolan vidtagit åtgärder för att det ska bli bättre (ex. genom att ha en elevcoach som rör sig i korridorerna). Det framkommer exempelvis att det finns elever som undviker att gå i skolans långa korridor när det är mycket elever där för att de känner en otrygghet. Av de uppgifter som bl.a. elever och lärare lämnat framgår också att eleverna inte har studiero i vissa ämnen och att studieron ofta brister påtagligt i lektionerna i språkvalet FSE. Eleverna

uttrycker bl.a. att de inte kan koncentrera sig på skolarbetet under FSE-lektionerna på grund av att det skriks, att elever drar och slår i bänkar och inte visar respekt för läraren och då måste gå ut ur klassrummet eller bära hörlurar för att få studiero. De säger också att de har svårt att få hjälp av lärare på dessa lektioner eftersom lärarna har fullt upp med att tillrättavisa elever. Detta bekräftas av specialpedagogen som säger att det saknas studiero och att eleverna "inte får något gjort" under dessa lektioner. De ordningsregler som finns på skolan är okända för en del elever och lärare uppger att inte alla kollegor följer dem. Såväl lärare som rektorn och elevhälsan är medvetna om att det sedan en längre tid är stökigt och oroligt i skolan samt att det brister i studiero i vissa ämnen och grupper. Problemen med trygghet och studiero har pågått under en längre tid.

Skolinspektionen bedömer vidare att det finns brister i det målinriktade arbetet mot kränkande behandling. Trots att skolenheten har mål för hur de ska arbeta för att motverka kränkande behandling och har rutiner för hur man ska gå till väga när något händer, varierar det i vilken grad lärarna arbetar med de gemensamma mål och rutiner som skolan beslutat om. Det innebär att det finns elever som inte känner till rutinerna eller som inte har arbetat med de aktiviteter som skolan anser viktiga för att motverka kränkande behandling. Tillsynen visar också att det sker kränkningar bland eleverna men att det finns en osäkerhet hos eleverna om vart de ska vända sig när något händer. Dessutom ger eleverna uttryck för att det finns lärare som inte alltid reagerar när det sker kränkningar, vilket representant för elevhälsan också bekräftar.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att alla elever inte tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero och att skolenheten brister i sitt arbete mot kränkande behandling.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling. Vidare anger skollagen att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En

redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Utredning

Trygghet

Eleverna i en intervjugrupp säger att de är trygga men att det finns en rädsla för elever i de högre årskurserna. Några elever uppger att det har hänt att äldre elever på skolan under förra läsåret fysiskt gett sig på de yngre eleverna, och det gör att det hänger kvar en rädsla för att det ska inträffa igen. Alla elever i intervjugruppen känner till någon elev som uteblir eller går ifrån lektioner för att de mår dåligt på grund av tidigare händelser. Eleverna säger att flera lärare inte bryr sig om ifall en elev lämnar klassrummet, att läraren inte går ut och tittar var eleven tar vägen. Eleverna i en annan intervjugrupp säger att de är trygga på skolan och att det inte finns några platser som känns otrygga. En elev säger att en del elever inte vill gå igenom den långa korridoren när det sitter folk där, men att det inte är ett problem eftersom man kan gå runt.

Lärarna och representanter för elevhälsan upplever att eleverna känner sig trygga på skolan, men att några kanske är rädda för enstaka individer samt att det förekommer kränkningar. Lärarna uppger att det var mycket skolk och elever i korridoren förra året (läsåret 2015/16) och då vågade inte eleverna ha rast och gå själva i korridoren, men det har blivit bättre. Några av de elever som var inblandade finns fortfarande kvar på skolan men situationen är betydligt lugnare nu, uppger de. Under föregående läsår genomförde kurator och specialpedagog en kartläggning som resulterade i olika insatser, såsom resursförstärkning i vissa klasser och tillsättande av en elevcoach i korridoren, uppger representanter för elevhälsan och lärarna. Elevcoachens insatser har nu riktats mer mot vissa elever, uppger representanter från elevhälsan. Inför läsåret 2016/17 har några elever bytt skola och elevhälsan bedömer att det bidragit till en lugnare miljö.

Rektorn bekräftar att det är bättre nu än under föregående läsår men att lokalerna, t.ex. den långa korridoren, gör att det finns förutsättningar för otrygghet. En del upplever att det är otrevligt att gå förbi när det är mycket elever i korridoren så vid ombyggnationen 2017 kommer detta att byggas bort uppger rektorn.

Studiero

Elever uppger att det för det mesta är studiero och att de kan koncentrera sig men att det är stökigare i vissa ämnen än i andra och att det är svårt att

fokusera när det är pratigt i klassrummet. En elev säger att lärarna är bra på att undervisa och att säga till, men att en del elever helt enkelt inte vill lyssna, oavsett hur mycket lärarna säger till. När det är stökigt försöker vi ändå jobba, men det går inte, uppger en elev. En elev uppger att de sällan hinner med den planering som läraren presenterat. Dels beroende på att läraren går iväg och att det då blir stökigt i klassrummet, och dels för att läraren pratar om saker som är ovidkommande för undervisningen. På Skolinspektionens fråga om det finns ordningsregler på skolan svarar flera elever att de inte känner till ordningsreglerna på skolan eller känner igen att de har gått igenom dem i klassen. Skolinspektionens utredare läser upp reglerna som finns uppsatta på väggen i klassrummet, men eleverna känner inte igen att de gått igenom dem eller att de fått vara med och ta fram dem.

Av intervjuer med två elevgrupper i årskurs 9, med lärare, elevhälsa och rektorn framkommer att det ofta är bristande studiero på språkvalet FSE. Eleverna beskriver att de är mellan 25-35 elever i samma FSE-grupp med en lärare som inte klarar av att hantera gruppen. Eleverna skriker, läraren skriker, elever drar och bankar på bänkarna och andra elever bankar på klassrumsdörren, säger eleverna. Lärarna får tjata på eleverna men det hjälper inte och så har det varit sedan årskurs 7, säger eleverna. De beskriver hur lärarens genomgång ibland tar 40 minuter då läraren ofta blir avbruten och får tillrättavisa elever. Eleverna uppger att det inte är någon som lyssnar på den undervisande läraren eller visar lärarna någon respekt. Ibland får man gå till eget klassrum och jobba för att det inte går att koncentrera sig, ibland sitter vi i korridoren eller i grupprum, säger eleverna. Eleverna säger att man kan fokusera om man har med sig hörlurar, men att det är svårt att få hjälp eftersom lärarna har fullt upp med att tillrättavisa elever. Eleverna säger att det beror på att det är ett för litet klassrum för så många elever som de är i gruppen. Eleverna tror att det skulle bli lugnare om gruppen delades i mindre grupper. Även elever som inte har tillvalet FSE uppger att de också kan höra hur stökigt det är under lektionerna.

Lärarna säger att den bristande studieron beror på att grupperna är för stora i vissa ämnen och i språkvalet FSE, att eleverna inte alltid får det stöd de har rätt till och mycket kraft då går till att skapa ordning och reda. Lärarna säger att detta innebär att de inte kan anpassa undervisningen efter varje elevs behov. När det gäller FSE-gruppen uppger lärarna att det har blivit bättre men att det fortfarande kan vara stökigt under lektionerna. Lärarna uppger vidare att de har gemensamma ordningsregler men några lärare säger också att inte alla kollegor följer dem.

Specialpedagogens bild av FSE-gruppen är att de flesta eleverna som går där inte är studiemotiverade. De har en bild av sig själva att de förväntas vara stökiga under FSE-tiden, även om de inte är det annars, säger specialpedagogen. Vidare uppger specialpedagogen att FSE-lektionerna präglas av en antiplugg-kultur och att hon under flera år påtalat att strukturen för FSE måste förändras för att bryta detta mönster. FSE-gruppen har inte fungerat under sex år, och det är tre timmar i veckan som dessa elever skulle kunna använda på ett bättre sätt, säger specialpedagogen. Specialpedagogen säger att problemen med FSE inte är lärarberoende utan att det handlar om att pedagogerna har fel förutsättningar och att det är omöjligt för lärarna att hantera FSE-gruppen. Specialpedagogen säger att det inte varit prioriterat att omorganisera FSE-gruppen trots att hon påtalat att det saknas studiero, att eleverna stör varandra och inte får något gjort under FSE-lektionerna. Specialpedagogen säger att det är en resursfråga, att de skulle behöva vara fler vuxna under FSE-lektionerna och att det bästa hade varit om eleverna fick ha sin ordinarie lärare i engelska respektive svenska under dessa lektioner.

I svar till Skolinspektionen uppger rektorn att skolenheten har gjort särskilda insatser när det gäller trygghet och studiero i en klass. De har bland annat kommit fram till gemensamma förhållningssätt som har förbättrat studieron men att det kan bli ännu bättre. I intervju säger rektorn att det varierar från gång till gång hur undervisningen fungerar i FSE-gruppen. Ibland jobbar alla och ibland jobbar ingen, säger rektorn. "Jag tycker att det saknas struktur där och det har jag pratat med lärarna om, det måste finnas en förutsägbarhet – att eleverna vet innan vad ska jobba med – så att det blir en tydlig struktur", säger rektorn. Rektorn uppger att de har identifierat FSE som en av de svåraste grupperna de har på skolan. Det är en tuff grupp – därför har ingen lärare den gruppen själv utan den är indelad i mindre grupper uppger rektorn. Rektorn bekräftar inte elevernas bild av att det är en stor grupp utan beskriver att de inför läsåret 2016/17 har delat FSE-gruppen i två delar p.g.a. att det varit stökigt. Rektorn uppger också att det skulle vara önskvärt om svensklärarna och engelsklärarna undervisade sina egna elever i FSE men att resurserna inte räcker till för det.

Målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever

Flera elever uppger att de inte känner till "Fristadskolan Likabehandlingsplan Plan mot diskriminering och kränkande behandling 2015-2016". Eleverna uppger att det förekommer kränkningar men inte i någon stor utsträckning. Några elever säger att vissa elever säger "taskiga" saker till varandra men att lärarna inte bryr sig. Eleverna uppger att det händer både i klassrummen och i övriga utrymmen, såsom i korridorer och på skolgården. Eleverna säger att det

varierar mellan lärarna om de säger till eller inte när de hör vad eleverna säger. En elev säger att de har någon enstaka lärare som reagerar vid kränkningar.

På Skolinspektionens fråga om eleverna vet vad de ska göra om en elev blir kränkt svarar någon elev att man får reagera efter sunt förnuft, eftersom de inte fått information om hur de ska gå tillväga. En annan elev säger att man nog kan vända sig till sin mentor om man ser en kränkning, men att det inte är någon som talat om hur man ska göra. Om en lärare kränker en elev kan man prata med sina föräldrar och de kan hjälpa till med hur man ska göra, säger eleverna. Någon elev uppger att man kan gå till rektorn. En annan elev säger att lärarna inte säger till om en elev blir kränkt utan går förbi och låtsas som om de inte sett något. Ytterligare en elev säger att det finns några lärare som ingriper ganska bra, men att vissa inte bryr sig alls trots att de ser elever som bråkar. Övriga elever instämmer i påståendet. Bland de äldre eleverna som intervjuades varierade det om de vet vem de ska vända sig till om någon blir utsatt för kränkande behandling och om lärarna talat om för dem hur de ska göra. Några elever uppger att de har pratat om hur de ska göra medan några säger att de inte vet.

I svar till Skolinspektionen inför tillsynen beskriver rektorn att eleverna har EP/AKTIV varje vecka. Förkortningen står för Entreprenöriellt lärande och Ansvar, Klassråd, Trygghet, Information och Värdegrund. Enligt rektorns svar har elevhälsan gjort moduler som används på passen. Modulerna tar upp skilda ämnen inom värdegrunden som likabehandling, demokrati osv. I början av höstterminen hade eleverna i årskurs 9 en dag om nätetikett för att förebygga nätmobbning. Lärarna säger i intervju att de jobbar med värdegrundsfrågor på AKTIV-tiden. På denna tid kan de till exempel tittat på ett program om mobbning och diskuterat det i klassen. Lärarna tycker också att det finns gemensamma rutiner och en samsyn kring hur de ska agera vid kränkningar. Eleverna i en intervjugrupp uppger dock att de inte har haft AKTIV-tid. Däremot kan eleverna ge exempel på ämnen där de vid något tillfälle pratat om mobbning och hur man ska vara mot varandra. Eleverna i en annan intervjugrupp säger att de har AKTIV-tid men att tiden minskat från förra läsåret och att de inte hinner med mer än att gå igenom veckobrev och annan praktisk information. Eleverna säger att de inte pratat om kränkningar, trivsel och nuläget i klassen under AKTIV-tiden. Eleverna säger däremot att de har dagar i början av terminen då de går igenom likabehandling.

Lärarna och representanter för elevhälsan upplever att eleverna känner sig trygga på skolan, men att några kanske är rädda för enstaka individer samt att det förekommer kränkningar. Lärarna säger att de har temadagar i början av höstterminen där de tar upp olika värdegrundsfrågor och som syftar till att

eleverna ska lära känna varandra. Lärarna beskriver att de under hösten har en arbetslagsdag med aktiviteter tillsammans med elever från alla klasser och årskurser, att den genomförs i blandade grupper så att alla ska lära känna varandra. Lärarna beskriver också att elevhälsan har tagit fram olika moduler de ska jobba med under AKTIV-tiden men säger att de är osäkra på om alla lärare och klasser gör det. Representanter för elevhälsan uppger att de inte varit ute i klasserna för att prata om trygghet och studiero. De säger också att de inte arbetar förebyggande för att förebygga kränkningar eller att det finns en plan för hur det förebyggande arbetet för elevhälsan ska se ut. En representant för EHT säger att handlingsplanen och processen kring hantering av kränkande behandling inte alltid följs, att lärare inte alltid anmäler kränkande behandling, men att de ärenden som kommer in hanteras enligt rutinen. Representanten säger att de känner till att elevernas uppfattning är att det finns lärare som blundar för/väljer att inte se kränkningar för att slippa ta itu med dem. Vidare beskriver representanten att lärarna ska arbeta med värdegrundsfrågor under AKTIV-tiden varje vecka men att de inte vet om lärarna faktiskt gör det.

Rektorn säger att hon tror att lärarna arbetar med ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling på AKTIV-tiden. Rektorn säger att hon påminner lärarna och tar upp det under samordningsgruppen och att hon ska arbeta med att implementera arbetet kring AKTIV-tiden mer aktivt. Rektorn uppger några faktorer som hon anser förebygger kränkningar och bidrar till ökad trygghet, exempelvis att elever aldrig själva väljer grupp eller placering i klassrummet utan att det sköts av lärarna.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om förelägget avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt.

Verksamheten vid Fristadskolan 7-9 i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera brister i skolans målinriktade arbete mot kränkande behandling och med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet. Både elever och lärare ger uttryck för att det finns elever som inte är trygga, att det finns en rädsla för äldre elever i skolan som lever kvar trots att skolan vidtagit åtgärder för att komma tillrätta med detta, samt att det finns elever som utsätts för kränkande behandling.

Därtill framkommer att studieron brister på vissa lektioner på grund av att elever stör andra elever på olika sätt utan att lärare kan komma tillrätta med situationen. Ytterst allvarlig är situationen för eleverna som valt att läsa FSE som språkval, där eleverna inte ges möjlighet att koncentrera sig på skolarbetet på grund av att det skriks, att elever drar och slår i bänkar och inte visar respekt för läraren. Elever uppger att de måste gå ut ur klassrummet eller bära hörlurar för att få studiero under dessa lektioner och att lärarnas tid går åt till att tillrättavisa elever. Bristerna har förelegat en längre tid, kanske under flera år, utan att rektorn och huvudmannen kommit tillrätta med situationen.

Bristerna som konstaterats inom detta område hör samman med bristerna på aktivt lärarstöd (se bedömningsområdet Undervisning och lärande ovan) och skolenhetens sätt att organisera språkvalet FSE (se bedömningsområdet Ytterligare brist nedan). Det är högst sannolikt att bristerna under den tid de förelegat fått konsekvenser för eleverna och deras möjligheter att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Om de konstaterade bristerna tillåts fortgå riskerar de att även fortsatt få konsekvenser för eleverna och deras möjlighet att tillgodogöra sig undervisningen. Det är angeläget att bristerna inom detta centrala område liksom övriga nämnda områden snarast rättas till. Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet ska förenas med vite.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

*Motivering till bedömning av brist**Bedömning*

Skolinspektionen bedömer att elevhälsan inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Bedömningen görs mot bakgrund av att elevhälsan mest arbetar åtgärdande med de ärenden som är akuta och med enskilda elevärenden. Det finns enligt elevhälsan och rektor inte tid till övergripande förebyggande och hälsofrämjande arbete i någon större utsträckning och det finns inte heller något strukturerat arbete eller plan för hur elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Visserligen nämns några förebyggande insatser, bland annat att elevhälsan har utarbetat moduler om t ex studieteknik som lärarna ska arbeta med, men det kan inte anses vara tillräckligt enligt skollagen, där det framgår att elevhälsans arbete främst ska vara förebyggande och hälsofrämjande. Härtill kommer att vissa kompetenser saknas i elevhälsan, vilket är fallet med psykolog, och att vissa kompetenser behövs i större omfattning för att kunna arbeta förebyggande och hälsofrämjande. Det senare gäller enligt rektor, kurator och skolsköterska.

Skolinspektionen vill i sammanhanget påpeka att hälsofrämjande arbete syftar till att stärka eller bibehålla människors fysiska, psykiska och sociala välbefinnande medan förebyggande arbete handlar om att minska risken för ohälsa. Elevhälsans arbete ska bidra till att skapa miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Det innebär att arbeta med att stärka elevers

delaktighet och självkänsla. För att åstadkomma sådana miljöer är det viktigt att elevhälsan även deltar i skolans värdegrundsarbete och i arbetet mot kränkande behandling. Trots att det finns elever som känner otrygghet i skolan och att det förekommer kränkande behandling mellan elever säger skolans elevhälsa att de inte arbetar för att förebygga kränkande behandling (se bedömningsområde Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling).

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska det för eleverna i grundskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 277 och 656) innebär elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande uppdrag att elevhälsan ska bidra till skapandet av miljöer som främjar elevernas lärande, utveckling och hälsa. Vidare anges i förarbetena att elevhälsans fokus inte ska vara hälso- och sjukvårdande insatser i snäv bemärkelse utan förebyggande och hälsofrämjande insatser i ett bredare perspektiv.

Utredning

Enligt rektorns svar till Skolinspektionen inför tillsynen består elevhälsan (EHT) av skolsköterska, skolkurator, specialpedagog och studie- och yrkesvägledare samt skolpsykolog, som deltar på EHT-möten utifrån behov. I intervju med rektorn framkommer dock att skolpsykolog för närvarande saknas, då tjänsten är vakant och att det inte finns några sökande till den utannonserade tjänsten. Rektorn uppger att de har skolläkarmottagning på onsdagar.

Representanter för elevhälsan säger i intervju att de vid tiden för tillsynen inte främst arbetar förebyggande och hälsofrämjande. De menar att det krävs mer tid på skolan för att kunna arbeta förebyggande och att de i nuläget jobbar med det som känns mest akut för stunden. Kuratorn uppger att tiden inte räcker till för att arbeta förebyggande. Elevhälsans möten handlar till stor del om att hantera enskilda elevärenden, "ärenden som vi kanske sluppit om vi haft resurser att arbeta mer förbyggande, säger specialpedagogen. Representanter för elevhälsan berättar om åtgärder skolan vidtagit när det har uppstått

problem. Bland annat har kuratorn och specialpedagogen genomfört en kartläggning som resulterade i olika insatser, såsom resursförstärkning i vissa klasser och tillsättande av en elevcoach i korridoren. Representanter för elevhälsan uppger också att det finns vissa moment som kan ses som förebyggande. Bland annat har elevhälsan gjort moduler om t.ex. studieteknik som lärarna och eleverna ska arbeta med. Däremot säger elevhälsan att de inte varit ute i klasserna för att prata om exempelvis trygghet och studiero. De säger också att de inte arbetar förebyggande för att förebygga kränkningar. Representanter för elevhälsan säger vidare att det inte finns ett strukturerat arbete eller en plan för hur det förebyggande arbetet ska se ut. Det finns diskussioner kring att sätta igång ett förebyggande arbete men det uppges inte ha mynnat ut i ett praktiskt arbete ännu. Studie- och yrkesvägledaren (SYV) uppger att de pratar mycket i EHT om hur de ska jobba förebyggande. SYV uppger att de har EHT-strategi en gång i månaden när de ska tänka förebyggande men representanter från elevhälsan uppger emellertid att det saknas systematik under dessa möten och att de ofta hamnar i individärenden. Elevhälsan utvärderar sitt arbete varje termin och i dessa har vi kommit fram till att vi inte jobbar men skulle behöva jobba mer förebyggande, uppger specialpedagogen. Lärarna säger i intervju att de får stöd av elevhälsans funktioner men att det inte finns någon inarbetad rutin eller system för hur de tillsammans med elevhälsan ska arbeta förebyggande eller hälsofrämjande.

Enligt "Fristadskolan Likabehandlingsplan Plan mot kränkande behandling 2015-2016" ska det finnas en likabehandlingsgrupp men representanter från elevhälsan uppger att den "haltar" vilket även bekräftas i intervju med elever och rektorn. I likabehandlingsgruppen ska rektor, lärare och kurator ingå men kuratorn säger att den inte är igång just nu. I schemat finns tid avsatt, men i praktiken är den inte igång, säger kuratorn. Utan detta forum menar kuratorn att det är svårt att arbeta förebyggande och att det i nuläget inte finns någon systematik i det förebyggande arbetet.

Rektorn säger att EHT inte främst arbetar förebyggande utan främst åtgärdande på grund av hög arbetsbelastning. EHT har inte några stående insatser i de olika årskurserna utan elevhälsan "äts upp" av de ärenden som är mest akuta. Rektorn säger att det handlar mer om åtgärdande insatser men som också kan vara förebyggande, man förebygger att saker inte ska hända igen, säger rektorn. Rektorn säger att skolenheten har för lite kuratorstid för att kunna jobba främst förebyggande samt att det just nu är hög arbetsbelastning, bland annat eftersom ordinarie skolsköterska inte är i tjänst. Rektorn säger att kuratorn skulle kunna jobba mer i olika klasser, t.ex. för att prata om självkänsla, på ett mer förebyggande sätt. Vidare uppger rektorn att den

skolsköterska som ska vikariera vid ordinarie skolsköterskas frånvaro inte kommer att kunna jobba förebyggande eller hälsofrämjande under tiden. Rektor uppger att skolenheten just nu inte har någon skolpsykolog. Det var ingen sökande men vi köper in utredningar, uppger rektorn, men att de trots detta saknar ett psykologperspektiv i olika utredningar. Detta bekräftas av elevhälsans representanter.

Motivering till föreläggande vid vite som ingripande

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Verksamheten vid Fristadskolan 7-9 i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera omfattande brister i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete. Utredningen har visat att elevhälsan inte arbetar främst förebyggande och hälsofrämjande eftersom elevhälsans tid på skolenheten används för akuta ärenden som plötsligt uppstår utifrån enskilda elevers behov. Alla kompetenser i elevhälsan har heller inte möjlighet att delta i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet.

De konstaterade bristerna i elevhälsans arbete måste betecknas som allvarliga.

Som konstaterats ovan, under bedömningsområdet Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling, finns det brister i skolenhetens arbete med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Att elevhälsan inte fått förutsättningar att bedriva ett fullgott förebyggande och hälsofrämjande arbete är, enligt Skolinspektionens bedömning, en del av förklaringen till att undervisningsmiljön i vissa grupper/klasser av lärare och elever uppfattas som stökig och att studieron brister. Elevhälsan arbetar heller

inte för att förebygga kränkande behandling trots att det finns elever som känner otrygghet och det förekommer kränkande behandling. Ett fungerande förebyggande och hälsofrämjande arbete är av central betydelse för att komma tillrätta med bristerna och för att skapa miljöer som främjar elevernas lärande och därmed stödja elevernas utveckling mot målen.

Med hänsyn till bristernas allvar, och till de konsekvenser som bristerna redan fått för verksamheten och eleverna, måste det anses angeläget att bristerna inom detta område snarast rättas till. Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet ska förenas med vite.

Ytterligare brist

Beskrivning av brist

Rektorn säkerställer inte att utbildningen i grundskolan utgår ifrån och sker i enlighet med författningarna när det gäller språkval (1 kap. 11 § och 10 kap. 4 § skollagen, 9 kap. 1-2 och 6 §§ skolförordningen, Lgr 11, 3. Kursplaner)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Rektorn ska se till att språkval erbjuds i enlighet med författningarnas krav.
- Rektorn ska se till att undervisningen i språkvalen svenska och engelska sker i enlighet med författningarnas krav.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att språkval inte erbjuds i enlighet med författningarnas krav. Skolinspektionen bedömer också att innehållet i undervisningen i språkvalet svenska och engelska på skolenheten inte motsvarar författningarnas krav.

Denna bedömning görs mot bakgrund av följande. Av de intervjuer som genomförts framgår att eleverna vid Fristadskolan 7-9 erbjuds FSE, dvs. förstärkt svenska och engelska, som språkval och inte var och ett av dessa ämnen separat (dvs. svenska eller engelska). Detta strider mot författningarnas krav, enligt vilka eleverna som språkval ska erbjudas engelska eller svenska, och undervisningen eleverna sedan får i sitt språkval ska vara antingen i ämnet

engelska eller svenska. Av genomförda intervjuer framgår också att lektionerna i FSE inte bara används för engelska och/eller svenska (eleverna arbetar då i huvudsak med uppgifter från den ordinarie undervisningen i svenska och engelska) utan att eleverna under lektionerna kan arbeta med andra ämnen, utom möjligtvis matematik. Lektionerna används således som allmänt stöd i ett flertal ämnen snarare än som språkval i ett specifikt ämne. Detta strider också mot författningarnas krav, enligt vilka eleverna i sitt språkval (då engelska eller svenska väljs) ska ges möjlighet att fördjupa sig liksom stödjas i sin språkutveckling med respektive ämnes kursplan som utgångspunkt. Eleverna säger dessutom att de inte får någon information om vad målet/syftet med FSE-lektionerna är och att de inte vet om det de gör under FSE-lektionerna påverkar betyget i ämnena svenska och engelska. Skolinspektionen vill påpeka att elevernas prestationer under lektionerna i språkval när eleven valt svenska eller engelska ska beaktas vid bedömningen/betygsättningen i ämnena svenska respektive engelska.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska undervisningen i grundskolan omfatta bland annat ämnena engelska och svenska. Härutöver ska det finnas bland annat språkval. Av skolförordningen framgår att en elev, istället för ett modernt språk som språkval, får välja det språk som eleven ska erbjudas modersmålsundervisning i, svenska eller svenska som andraspråk under förutsättning att eleven i övrigt får undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, engelska eller teckenspråk. Enligt skollagen och skolförordningen gäller en läroplan för grundskolan. Kursplaner för grundskolans ämnen ingår i läroplanen och kursplanerna kompletteras av kunskapskrav. Av kursplanen för svenska i grundskolan framgår att syftet med undervisningen i ämnet är att eleverna utvecklar kunskaper i och om svenska språket. Syftet med undervisningen i engelska är enligt kursplanen att eleverna utvecklar kunskaper i engelska språket och kunskaper om områden och sammanhang där engelska används samt tilltro till sin förmåga att använda språket i olika situationer och för skilda syften.

Utredning

Vid Fristadskolan 7-9 erbjuds svenska och engelska som språkval. Språkvalet benämns av skolan FSE (förstärkt svenska och engelska) och undervisningen bedrivs gemensamt, vilket framgår av de scheman som Skolinspektionen tagit del av. Eleverna som intervjuats uppger att de när de ska välja språkval antingen kan välja ett modernt språk eller svenska och engelska som ett språkval dvs. FSE. Av Skolverkets databas och skolenhetens betygskatalog

framgår att det läsåret 2015/16 var cirka 20 procent av eleverna på Fristadskolan 7-9 som läste FSE istället för ett modernt språk. Speciellt vanligt är det i årskurs 8 och 9 där det vid betygsättning våren 2016 var 23 procent av eleverna i årskurs 9 som läste FSE som språkval.

Eleverna säger att det inte genomförs några strukturerade lektioner i FSE och att de inte får information om vad målet/syftet för lektionerna är. Enligt eleverna ska de ha med sig egna uppgifter från ämnena svenska och engelska till FSE och att de även kan arbeta med det de ligger efter i andra ämnen eller läsa på inför prov. Detta bekräftas av lärarna som säger att det är det eleverna arbetar med på sina ordinarie lektioner som de ska ta med sig till FSE och att det är dessa mål eleverna ska arbeta med. Flera elever som har FSE som språkval berättar att de som inte har med sig egna uppgifter till FSE får material av läraren att jobba med. Eleverna säger att de får jobba med alla ämnen utom matte. Eleverna säger att de har valt FSE och att de då får arbeta med det man är efter i och att det gäller alla ämnen. En elev uttrycker att FSE inte hjälper dem att nå högre betyg i svenska eller engelska. Eleverna säger att de inte vet om det de gör under FSE-lektionerna påverkar betyget i svenska eller engelska och de är osäkra på om lärarna som undervisar eleverna i FSE pratar med lärarna som undervisar i svenska och engelska och delger dessa lärare vilka kunskapskrav de sett att eleven nått i FSE. En elev uppger att hen inte visste att hen skulle skicka in uppgifterna från FSE till läraren i svenska för att få uppgiften bedömd av svenskläraren.

Lärarna uppger att eleverna jobbar med svenska och engelska, att de kan jobba med båda ämnena. De säger vidare att eleverna kan jobba inför ett prov i andra ämnen om de behöver det. Eleverna väljer FSE-grupp, inte svenska eller engelska, säger lärarna. Till FSE går även elever som behöver stöttning säger lärarna.

Rektorn uppger att man väljer FSE och att elever som inte väljer franska, spanska eller tyska får mer tid för att utveckla svenska eller engelska under FSE-tiden. De flesta eleverna vill ha både engelska och svenska säger rektorn. Rektorn uppger också att det skulle vara önskvärt om svensklärarna och engelsklärarna undervisade sina egna elever i FSE men att resurserna inte räcker till för det.

Motivering till val av verktyg

Enligt 26 kap. 10 § skollagen får Skolinspektionen förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten. Ett beslut om föreläggande gäller omedelbart. Ett föreläggande ska ange de

åtgärder som tillsynsmyndigheten anser nödvändiga för att avhjälpa de påtalade bristerna.

Ett föreläggande får enligt 26 kap. 27 § första stycket skollagen förenas med vite. Ett föreläggande ska, enligt 26 kap. 27 § andra stycket skollagen, förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövt.

Verksamheten vid Fristadskolan 7-9 i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Skolinspektionen har, som framgår ovan, vid sin tillsyn kunnat konstatera allvarliga brister i innehållet i undervisningen, och erbjudandet av, språkvalet FSE. Utredningen har visat att ämnena svenska och engelska inte erbjuds separat och att lektionerna i FSE används som allmänt stöd i flera ämnen snarare än som språkval i ett specifikt ämne.

Skolinspektionen har tidigare i detta beslut även konstaterat att eleverna inte ges ett aktivt lärarstöd under språkvalet FSE. Lektionerna är ofta ostrukturerade och lärarna genomför inte undervisningen utifrån tydliga mål och syften. Ett av skälen till det bristande aktiva lärarstödet är att det ofta är stökigt och bristande studiero på lektionerna vilket medför att lärarnas tid upptas av att tillrättavisa elever (se mer under bedömningsområdena Undervisning och lärande samt Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling).

Skolinspektionens utredning visar att rektorn och personal på skolenheten under en längre tid känt till situationen på lektionerna i FSE, men att de trots detta inte har satt in adekvata åtgärder. Det är ytterst allvarligt att de elever som valt att läsa FSE som språkval inte ges möjlighet till den ledning och stimulans de behöver för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling i respektive ämne.

Bristerna som konstaterats här hör som nämnts samman med bristerna på studiero och aktivt lärarstöd i undervisningen. Bristerna har pågått under en längre tid, kanske flera år, och det är allvarligt. Det är högst sannolikt att bristerna under den tid de förelegat fått konsekvenser för eleverna och deras möjligheter att utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Om de konstaterade bristerna tillåts fortgå riskerar de att även fortsatt få konsekvenser för eleverna. Det är angeläget att bristerna, liksom övriga

nämnda brister, snarast rättas till. Skolinspektionen bedömer därför att föreläggandet ska förenas med vite.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Borås kommun att senast den 29 september 2017 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Borås kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Lärarna ska vid planering och genomförande av undervisningen ta hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande så att undervisningen anpassas till alla elever.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionen bedömer att alla lärare inte tar hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande i undervisningen.

Utredningen visar bland annat att alla lärare inte anpassar metoder och arbets sätt i undervisningen till de elever som har svårt respektive lätt att nå de kunskapskrav som minst ska nås. Vid intervjuer med lärare framkommer att vissa lärare inte individanpassar undervisningen för eleverna eftersom de inte anser sig ha förutsättningar att göra detta, bland annat på grund av elevgruppernas storlek och alla olika behov i grupperna. Det framkommer att vissa lärare därför istället ger alla elever samma arbetsuppgifter/material, något som både elever och lärare dock säger påverkar studieron negativt. I några klasser och i FSE-gruppen går mycket tid av lektionen åt till att få studiero och då blir det, enligt lärarna, mindre tid att hjälpa eleverna och ta hänsyn till varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. Att undervisningen brister på detta sätt bekräftas av elevernas berättelser. Det anförda innebär att verksamheten inte kan anses uppfylla författningarnas krav.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska i utbildningen hänsyn tas till elevers olika behov. Elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Vidare framgår av skollagen att alla elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. I läroplanen anges att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Undervisningen ska främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper. Läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande

Utredning

Elever uppger i intervju att flertalet lärare anpassar undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. Dock uppger eleverna att det finns ett antal lärare i olika ämnen som inte hjälper dem att utvecklas. Eleverna säger att dessa lärare

inte alltid frågar efter vad de är intresserade av, att de inte får anpassade uppgifter efter vad de klarar av eller vilken nivå de befinner sig på. Eleverna i en intervjugrupp säger också att det överlag är samma uppgifter för alla elever i de flesta ämnen och de kan endast nämna ett fåtal ämnen där de upplever att de kan få svårare uppgifter om de vill. En elev säger att man får vänta in de andra om man snabbt blir klar och läsa en bok under tiden man väntar. Flera elever uppger att de inte vet vad de ska göra när de är klara med uppgifterna utan måste be om, och vänta på, vidare instruktioner från läraren. På frågan om vad som händer i klassrummet när många är klara och väntar in de andra svarar flera elever att eleverna springer runt och börjar prata och att det blir stökigt. Någon elev uppger att de ibland börjar prata om annat istället för att be om en ny uppgift.

I intervju med lärare framkommer att det varierar i vilken grad lärarna har möjlighet att anpassa undervisningen och utmana och stimulera eleverna. Flertalet lärare kan i intervjuerna ge exempel på hur de anpassar undervisningen och organiserar sig för att kunna arbeta med olika svårighetsgrader. Flera lärare som undervisar elever i årskurserna 7 och 8 säger dock att de anser att det är omöjligt att anpassa materialet efter varje elev, och lärare i årskurs 9 berättar att de inte haft tillräckligt med personella resurser i vissa klasser och att mycket tid då har gått till att jobba ihop gruppen, att de arbetat med gruppdynamik snarare än att utmana dem som snabbt blir klara. Lärarna som undervisar elever i årskurserna 7 och 8 säger också att det i vissa ämnen är svårt att jobba med olika saker på grund av gruppstorlek och klassrum, vilket innebär att alla elever arbetar med samma centrala innehåll. På Skolinspektionens fråga om det får konsekvenser när alla elever arbetar med samma uppgifter oavsett elevernas olika förkunskaper och intressen svarar lärarna att studieron påverkas negativt. De flesta lärare är överens om att de lägger mer tid på att anpassa undervisningen för de svaga eleverna som behöver ett godkänt resultat än de elever som behöver utmaningar. En lärare uppger att det finns en frustration i att inte kunna hjälpa elever man vet vill eller kan nå längre eftersom man inte har tid. Enligt lärare tar det i vissa klasser tid att få studiero och då kommer man inte igång med arbete direkt och eleverna får då mindre tid att få hjälp av läraren.

Specialpedagogen beskriver att det är svårt för lärarna att anpassa undervisningen efter alla elevers olika behov och nivåer på grund av för många olika behov i samma grupp.

Flertalet elever berättar i intervju att när de har språkvalet FSE så har eleverna visserligen med sig sina egna uppgifter till lektionerna men att brist på studiero påverkar så att lärarna inte alltid har möjlighet att hjälpa, stödja eller utmana

dem. Lärarna uppger att studieron har blivit bättre men att det fortfarande kan vara stökigt under FSE-lektionerna. Lärarna säger att det framförallt är en resursfråga och att det stora antalet elever i FSE-gruppen gör att det blir stökigt under lektionerna. Det blir enligt lärarna då svårt att anpassa undervisningen och ge eleverna det aktiva lärarstödet som krävs.

Rektorn uppger att det varierar från lärare till lärare på vilket sätt undervisningen fungerar. Rektorn uppger att många lärare behöver jobba med att skapa uppgifter som passar för en stor grupp elever och som man kan lösa på många olika nivåer.

Vid tillsynsbesöket observerade Skolinspektionen sju lektioner. Skolinspektionens utredare kunde se att det i stora delar var en stödjande och uppmuntrande lärandemiljö på de lektioner som observerades. Vid vissa lektioner saknades dock utmaningar för elever som snabbt blev klara med en uppgift och en konkretisering av vilka kunskapskrav som var kopplade till det aktuella momentet. Under någon lektion anpassades undervisningen inte efter elevernas olika förutsättningar att tillgodogöra sig innehållet i undervisningen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Verksamheten vid Fristadskolan 7-9 i Borås kommun uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Borås kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga arbetsområden**Bedömning**

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivet ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Beslut

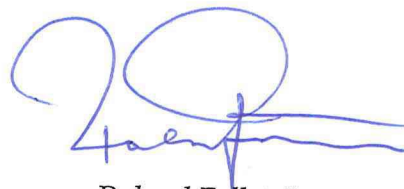
2017-02-03
36 (39)

Dnr 43 - 2016:4686

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Tf. Avdelningschef

Roland Fallström
Undervisningsråd/Föredragande

Hur man överklagar, se bilaga 3

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Fristadskolan 7-9

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Fristadskolan 7-9

Fristadskolan 7-9 är en kommunal grundskola i Borås kommun som bedriver verksamhet för årskurserna 7-9. Vid tiden för tillsynen går 369 elever på skolenheten. Fristadskolan 7-9 leds av en rektor.

Bilaga 3: Överklagandehänvisning

Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Överklagandet ställs till Förvaltningsrätten i Stockholm, men ska skickas eller lämnas till Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg.

Överklagandet ska ha inkommit till Skolinspektionen inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om klaganden är en part som företräder det allmänna ska överklagandet dock ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

I skrivelsen ska anges vilket beslut som överklagas och vilken ändring som önskas. De skäl som finns för ändring bör också anges. Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller dennes ombud.